

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL**Zitting 1970-1971****Nr. 5**

VOORLOPIG VERSLAG van de vaste Commissie voor Volksgezondheid omtrent het ontwerp van wet regelen in het belang van het voorkomen of beperken van luchtverontreiniging (Wet inzake de luchtverontreiniging).

§ 1. Algemeen

Algemeen verklaarde men grote waardering te hebben voor de voorgestelde regeling mede gelet op de betrekkelijk korte tijd van voorbereiding.

Vele leden merkten op, dat het milieu niet uitsluitend opgevat moet worden als een fysisch-chemisch-biologisch milieu, maar als de totale situatie van leven, wonen, werken, intermenselijke relaties en activiteitsniveau. Onder dit kader valt het gezond zijn en het voldoende keuzemogelijkheden hebben tot ontplooiing en voltooiing. Milieuverontreiniging heeft dan ook vele oorzaken en wordt uiteraard door vele omstandigheden bepaald.

Is de Staatssecretaris het ermede eens dat voor het behoud van het milieu sociale maatregelen minstens zo belangrijk zijn voor een terugdringen van de milieuverontreiniging als de directe bestrijding? Zo ja, welke maatregelen met betrekking tot het dragen van eigen verantwoordelijkheid bijv. via voorlichting, onderwijs en opvoeding tot behoorlijk gedrag jegens het milieu, denkt de Staatssecretaris te nemen of te helpen bevorderen, zodanig dat niet aan de gemeenschap hogere eisen worden gesteld dan aan het ego.

Een aantal leden gaf - in samenhang met het vorenstaande - te kennen een geïntegreerde planning en uitvoering van het zeer veel omvattende milieubeheer dringend gewenst te achten. In zulk een geïntegreerde planning zullen o.m. de sociale, ruimtelijke en economische aspecten in een gecoördineerd beleid tot hun recht moeten komen. De Rijksplanologische Commissie verzorgt nu in hoofdzaak de aspecten van ruimtelijke ordening en het Centraal Planbureau de economische planning. De sociale aspecten komen hier en daar wel verspreid aan de orde, maar dienen in een geïntegreerde planning als hiervoor bedoeld, optimaal tot hun recht te komen.

Een gelijk gericht, sterk gecoördineerd, beleid van het Rijk, de provincie en de gemeenten is daarbij van eminent belang.

Gaarne zouden de hier aan het woord zijnde leden een uiteenzetting van de Staatssecretaris ter zake van deze beleidsaspecten ontvangen.

Vele andere leden, die in de aanvang van deze paragraaf mede hun waardering voor het onderhavige wetsontwerp hadden uitgesproken, hadden niettemin bezwaren tegen het systeem van wetgeving, waarvan dit ontwerp deel uitmaakt. Deze bezwaren, welke zich huns inziens in snel toenemende mate zullen doen gevoelen naar gelang meer afzonderlijke wetten ter zake van het milieu tot stand komen, berusten vooral op de facetmatige benadering van deze materie. Zowel dit wetsontwerp als de wet Verontreiniging Oppervlaktewateren danken hun afzonderlijk bestaan aan de omstandigheid, dat de technische mogelijkheid tot reiniging van uit een toestel of inrichting uitstromend water of uitstromende lucht onderling verschillen.

Beide regelingen zijn in hoofdzaak gericht op het bevorderen van technische zuiveringsmethoden en van doelstellingen daarvoor.

Er zijn echter ook andere methoden om maatschappelijk onjuiste individuele beslissingen te beïnvloeden, b.v. door aan gunstig geachte beslissingen voordelen of aan onjuiste beslissingen nadelen te verbinden van economische aard, of door de risico's die vervoer of gebruik van bepaalde goederen of methoden veroorzaken voor bodem, water, lucht, plantendek, fauna of bevolking in de prijs tot uitdrukking te laten brengen. Zulke methoden zijn niet aan de technische verschillen in zuiveringsmethoden verbonden en komen daardoor in regelingen van het onderhavige type niet tot hun recht.

Niet alleen door verontreinigingen wordt overigens het milieu-evenwicht bedreigd, maar evenzeer door allerlei ontrekkingen, door bewust (wellicht ten onrechte of te overvloedig) geproduceerde goederen, en ook door toevoegingen in de vorm van overmatige warmte, overmatig veel stoom, overmatig veel geluid.

De gekozen opzet leidt in verband hiermede tot een sterke verbodskeling en tot lacunes, zowel tussen de wetten zelf als tussen de met de uitvoering daarvan belaste departementen, diensten en lagere overheden.

De hier aan het woord zijnde leden waren dan ook van mening dat nu reeds, hoewel nog niet alle verontreinigingsfacetten aan de orde zijn geweest, en met name een wet op de bodemverontreiniging ter aanvulling van dit ontwerp en andere wetten nu hopelijk snel mag worden verwacht, aandacht zal moeten worden gegeven aan een samenvattende wetgeving, die dan niet in het verontreinigen en het reinigen zijn uitgangspunt moet vinden, doch in het tot stand brengen en in stand houden van milieu-evenwicht in elk opzicht, en met alle daartoe dienstige middelen.

Een en ander neemt intussen niet weg, dat deze leden dit ontwerp als een belangrijke stap in de richting van althans zoveel mogelijk bescherming van het milieu beschouwden.

§ 2. Adviesorganen

Sommige leden vreesden dat bij de samenstelling van de Raad van de Luchtverontreiniging het accent meer zal liggen op brede samenstelling, inspraak etc. en minder op het principe „no taxation without representation” van het bedrijfsleven.

Vele leden stelden de vraag of met betrekking tot luchtverontreiniging niet het gevaar dreigt, dat een te groot aantal adviesorganen – raad voor de gezondheidsresearch, milieucommissie T.N.O., raad voor het wetenschapsbeleid, academische raad – elkaar zullen beconcurreren.

Acht de Staatssecretaris het daarom niet wenselijk dat er, naast één adviesraad, interdisciplinaire werkgroepen voor de meest essentiële milieutechnische problemen komen die hun programma's dwars door bestaande nationale en internationale onderzoekinstellingen heen structureren en waarvan de rapporteurs de Staatssecretaris voldoende materiaal leveren om beleidsbeslissingen te kunnen nemen?

Hebben m.a.w. adviesraden niet het nadeel dat zij niet voldoende snel kunnen inspelen op maatschappelijke en/of wetenschappelijke veranderingen?

§ 3. Uitvoering der wet

Zeër vele leden zouden gaarne vernemen, welk programma van uitvoeringsmaatregelen de Staatssecretaris meent te moeten voltooien eer dit wetsontwerp, wet geworden, in werking kan treden, en welke tijd daarmee naar zijn mening ten minste gemoeid zal zijn.

Een aantal dezer leden achtte het – gezien de urgentie van de bestrijding der luchtverontreiniging – van groot belang, dat de desbetreffende algemene maatregelen van bestuur *snel* tot stand komen. Ziet de Staatssecretaris in verband hiermede nog voldoende mogelijkheden om de Raad van de Luchtverontreiniging daarover te laten adviseren? Indien dit onverhoopt niet het geval mocht zijn, op welke wijze denkt de Staatsse-

cretaris dan inspraak en advies van zoveel mogelijk betrokkenen tot hun recht te doen komen?

Vele andere leden stelden de vraag, of de Regering bereid is onderdeel 2 (vergunning vóór oprichting) van de bijlage behorende bij de circulaire van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid aan de gemeentebesturen inzake toepassing van de *Hinderwet van 27 april 1960, nr. 717, afdeling Arbeidsverhoudingen*, thans in te trekken.

Vele leden vroegen in verband met de te volgen werkwijze bij de voorbereiding en vaststelling van nieuwe algemene maatregelen van bestuur, eventuele wetswijzigingen of veranderingen van normen of criteria, of de efficiency en de samenwerking niet sterk bevorderd kunnen worden, wanneer:

a. het programma van het landelijk meetsysteem interdepartementaal gecoördineerd wordt;

b. de resultaten van de metingen en die van het onderzoek via de interdisciplinair samengestelde raad voor de gezondheidsresearch de basis vormen voor de bovengenoemde wettelijke maatregelen;

c. deze wetenschappelijke maatregelen dan in overleg met provinciale besturen direct leiden tot de gewenste wijzigingen in het vergunningenbeleid.

Sommige leden stelden de vraag, op welke wijze de Staatssecretaris denkt het verlenen van vergunningen als bedoeld in hoofdstuk IV van dit wetsontwerp, te coördineren met de maatregelen, bedoeld in artikel 13.

§ 4. Wetenschappelijk onderzoek

Vele leden vestigden er de aandacht op, dat er een grote discrepantie bestaat in ontwikkeling en toepassing van technologische wetenschappen vs. medische, biologische en ecologische wetenschappen. Kan de Staatssecretaris het daarom ermee eens zijn dat er enerzijds een verplichte universitaire scholing voor technologen, economen en juristen komt met betrekking tot de medische, biologische en ecologische consequenties van hun technologisch doen en laten, en anderzijds biologen, landbouwkundigen en medici verplicht geschoold worden in de consequenties van de technologie en haar toepassingen?

Een aantal leden juichte het toe dat de Staatssecretaris het wetenschappelijk onderzoek t.a.v. het milieubeheer en ook t.a.v. het bevorderen van de zuiverheid van de lucht, met kracht bevordert. Kan de bewindsman een overzicht geven van de projecten die ter zake worden gestimuleerd en gesubsidieerd of die mogelijk gemaakt zullen worden?

Ook zouden deze leden gaarne een overzicht ontvangen van activiteiten t.a.v. de milieuwetenschap op universiteiten en hogescholen, alsmede met betrekking tot realisering van de nodige coördinatie, ook met onderzoeken verricht door T.N.O.-instituten en door de betrokken industrieën.

§ 5. Luchtverontreiniging in Nederland

Vele leden merkten op, dat ons land weliswaar geografisch en meteorologisch betrekkelijk gunstig ligt wat betreft luchtverontreiniging, doch dat daartegenover staat de grote bevolkingsdichtheid, de grote aanranding tot accumulatie van industrieverkeer en de geringe mogelijkheid tot zonering. Is de Staatssecretaris het ermee eens, dat daardoor beperkende maatregelen t.a.v. luchtverontreinigende stoffen de vestiging van industrieën niet zullen belemmeren?

Een aantal leden vroeg, of de Staatssecretaris een aanvulling kan geven op de gegevens, vermeld in de memorie van toelichting (blz. 15) m.b.t. de in de zomer 1970 opgetreden luchtverontreiniging in Nederland, met name in het Rijnmondgebied.

§ 6. Financiële aangelegenheden

Sommige leden stelden de vraag, of de Staatssecretaris thans reeds meer concrete denkbeelden voor ogen staan ter kwantifi-

cering van de maatschappelijke kosten van produkties en consumpties? Hoe wordt het verband tussen deze kosten en de beoogde heffingen op industrie, verkeer en ruimteverwarming? Zijn regionale verschillen ter zake voorstelbaar?

Voorts vroegen de hier aan het woord zijnde leden, of de Staatssecretaris er nogmaals met klem bij zijn ambtgenoot van Financiën op aan wil dringen – in het belang van de strijd tegen luchtverontreiniging – het bedrijfsleven dat kosten maakt ter bestrijding van luchtverontreiniging, fiscaal te begunstigen. De rechtsgrond hiertoe is gelegen in de in de voorgestelde regeling voorziene overheveling van de financiering van bepaalde taken van de overheid naar het bedrijfsleven.

Een aantal leden stelde de vraag, of, indien de Commissaris der Koningin op grond van de hem in artikel 48 verleende bevoegdheden in bepaalde omstandigheden zou besluiten tot stillegging van het verkeer (memorie van toelichting, blz. 22, rechterkolom), de daardoor in hun belangen geschade automobilisten aanspraak kunnen maken op schadevergoeding op grond van artikel 64 van het wetsontwerp. De tekst van artikel 64, lid 1, geeft door zijn ruime formulering tot dit vermoeden aanleiding.

Mocht dit vermoeden juist zijn, dat lijken de ramingen betreffende de omvang van het in te stellen fonds, waarop de schade kan worden verhaald, wel zeer bescheiden (memorie van toelichting, blz. 25, rechterkolom).

§ 7. Internationale aangelegenheden

Vele leden herinnerden eraan, dat het Europese Bureau van de Wereldgezondheidsorganisatie in 1969 een programma op langere termijn voor bestrijding der verontreiniging van de omgeving heeft opgesteld.

Acht de Staatssecretaris in het vrijblijvende karakter van het programma voor staten en niet gouvernementele organisaties en in het relatief geringe budget van 120 000 dollar per jaar wel voldoende waarborgen gelegen om op Europees niveau snel tot een integrale aanpak van de milieuverontreiniging te komen?

Zou een eventuele aansluiting bij de Russisch-Amerikaanse samenwerking om te komen tot een wereldomvattend waarschuwingsnet, waarbij gebruik gemaakt wordt van de allernieuwste hulpmiddelen zoals computers, satellieten en bio-

logische organismen die uiterst gevoelig zijn voor verontreiniging in het leefmilieu, en voor welke samenwerking enorme bedragen zijn uitgetrokken, niet veel sneller tot het gestelde doel leiden?

Een aantal leden had bijzondere waardering voor de grote activiteit van de Staatssecretaris met name ook t.a.v. overleg in internationaal verband over het beheer van het milieu. Gelet op het intensieve bilaterale overleg en tal van andere internationale contacten, zouden deze leden gaarne een overzicht ontvangen van het tot nu toe gevoerde overleg, de stand van zaken en de resultaten of verwachtingen.

§ 8. Verspreide vragen

Enkele leden zouden gaarne geïnformeerd worden over de aanpak van de bestrijding van de luchtverontreiniging in Zweden. Zijn de aldaar toegepaste methoden ook hier bruikbaar?

Sommige leden vroegen, hoe de Staatssecretaris de toekomst beoordeelt van compostering van huisvuil en afval.

Vastgesteld 22 september 1970.

CORNELISSEN (*plv.*)
 COPRAY
 QUERIDO (*Voorzitter*)
 VERSLOOT
 LOUWES
 HEIJ (*plv.*)
 DE KONING
 VAN WIJK (*plv.*)
 SNOEK
 YMKERS
 TONNAER.